

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

О.А. Лагоднюк

« ____ » _____ 2019 р.

06-04-15

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
PROGRAM OF THE DISCIPLINE

ІНСТИТУЦІЙНА ЕКОНОМІКА
INSTITUTIONAL ECONOMICS

(назва навчальної дисципліни)
(name of the discipline)

спеціальність
specialty

074 Публічне управління та адміністрування
074 Public administration

(шифр і назва спеціальності)
(code and name of the specialty)

Робоча програма навчальної дисципліни «Інституційна економіка» для студентів, які навчаються за спеціальністю 074 «Публічне управління та адміністрування». – Рівне: НУВГП, 2018. – 14 с.

Розробники:

Ряба О.І., кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії

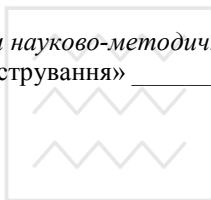
Протокол від 8 листопада 2018 року № 4

Завідувач кафедри економічної теорії _____ О.І. Ряба

Ухвалено науково-методичною комісією спеціальності 074 «Публічне управління та адміністрування»

Протокол від «__» _____ 2018 р. № __

Голова науково-методичної ради спеціальності 074 «Публічне управління та адміністрування» _____ Є.В. Дробко

© О.І.Ряба, 2018
© НУВГП, 2018

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Інституційна економіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 074 «Публічне управління та адміністрування»

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є інститути економіки, що функціонують в умовах ринкових відносин, **предметом** – економічні відносини всередині й між суспільними інститутами, діяльність інститутів.

Даний курс спирається на знання, отримані студентами в процесі вивчення базових економічних дисциплін: «Економічної теорії», «Мікроекономіки», «Макроекономіки». Навчальна дисципліна «Інституційна економіка» виходить за межі звичного кола економічних проблем. Вона тісно контактує із соціологією, правом, психологією, історією.

Анотація

Навчальна дисципліна «Інституційна економіка» покликана розширити та доповнити економічний кругозір студентів знаннями про природу економічних інститутів та їх вплив на поведінку економічних суб'єктів, прийняття адекватних управлінських рішень як на мікро-, так і на макрорівні господарської системи України.

Ключові слова: інституціоналізм, економічні інститути, економічні організації, інституціональне середовище, інституціональна структура ринкової економіки, права власності, контракти.

Abstract

The academic discipline «Institutional Economics» is intended to broaden and fulfill the students' economic outlook on the knowledge of the nature of economic institutions and their impact on the behavior of economic participants, and to make an appropriate managerial decisions on both the micro and macro level of the economic system of Ukraine.

This course is based on the knowledge gained by students in studying of basic course of economic disciplines as «Economics Theory», «Microeconomics», «Macroeconomics». The institutional economy breaks the boundaries of the usual range of economic problems. It is closely connected with Sociology, Law, Psychology, History.

Keywords: institutionalism, economic institutes, economic organizations, institutional environment, institutional structure of a market economy, property of rights, contracts.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування Показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність та спеціалізація: 074 «Публічне управління та адміністрування»	Обов'язкова
Модулів – 2	Рівень вищої освіти: Бакалавр	Рік підготовки - 3-й
Змістових модулів – 1		Семестр - 6-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання - ІНДЗ		Лекції - 26 год.
Загальна кількість годин – 150		Практичні, семінарські - 26 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 СРС – 6,5		Самостійна робота - 88 год.
	ІНДЗ - реферат 10 год.	
	Вид контролю – залік	

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:
 для денної форми навчання – 35% : 65%.
 для заочної денної форми навчання – 9% : 91%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Інституційна економіка» є забезпечення засвоєння студентами базових понять сучасної інституційної економічної теорії та формування у них системних і реалістичних уявлень про закономірності економічної організації на всіх її рівнях. Мета викладання навчальної дисципліни «Інституційна економіка» – сформувані у студентів навички інституційного аналізу ситуацій господарського життя, а також практичні вміння моделювати і прогнозувати поведінку економічних суб'єктів в певних інституційних рамках для прийняття ефективних управлінських рішень.

Завданням вивчення навчальної дисципліни «Інституційна економіка» є розширення та поглиблення знань студентів у сфері інституційної економіки,

оволодіння ними понятійним апаратом сучасної інституційної науки, що дозволяє самостійно орієнтуватися в складних проблемах функціонування економіки і суспільства, прогнозувати соціально-економічні ситуації на різних рівнях поведінки економічних суб'єктів в умовах сучасного ринкового господарства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття і категорії інституційної економіки;
- інституційну структуру сучасних економічних систем;
- норми, правила, інститути, що здійснюють вплив на взаємодію економічних агентів;
- інституційні чинники економічної еволюції;
- методи інституціонального аналізу об'єктів, явищ і процесів;
- основні особливості інституційної структури та інституційного середовища економіки України.

вміти:

- аналізувати явища і процеси в економіці у взаємозв'язку з економічними інститутами;
- виявляти проблеми інституційного характеру при аналізі конкретних ситуацій;
- використовувати джерела інформації, що характеризують стан інституційного середовища і його вплив на економічні процеси;
- прогнозувати та моделювати соціально-економічні ситуації на різних рівнях поведінки економічних суб'єктів для прийняття ефективних управлінських рішень.

Отже, вивчення навчальної дисципліни «Інституційна економіка» забезпечує студентам

загальні компетентності:

- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності

- здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів;

- здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки;
- здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності;
- здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Інституційна економіка та її місце в сучасній економічній теорії

Економічна теорія та етапи її розвитку. Причини виникнення інституційної економіки. Традиційний (старий) інституціоналізм: його достоїнства та недоліки. Сучасний інституціоналізм: неонінституціоналізм та нова інституційна економіка.

«Старий» та «новий» інституціоналізм: спільні риси та відмінності.

Інституційна економіка: суть, особливості, завдання. Предмет і метод інституційної економіки.

Тема 2. Людина та моделі її поведінки в економіці

Економічні потреби, блага та ресурси. Економічні агенти та їх інтереси. Економічні цілі суспільства, їх взаємозв'язок та відмінності. Поняття раціональної поведінки. Характеристика раціональної діяльності.

Модель обмеженої раціональності. Обмежена раціональність та формування стійких стереотипів поведінки. Подолання обмеженості.

Модель інституційної людини. Обмежена раціональність, опортуністична поведінка, неповна інформованість. Поведінкова невизначеність. Соціальна невизначеність. Соціальний конфлікт. Проблема довіри. Емпатія.

Тема 3. Інститути

Підходи до визначення інститутів. Інститути та поведінка. Функції інститутів. Інституційні елементи. Механізми примусу до дотримання правил. Види інститутів: формальні та неформальні.

Ієрархія інститутів. Інституційне середовище. Інституційна структура суспільства. Соціальний (економічний порядок) як результат діяльності інститутів. Проблема ефективності інститутів.

Тема 4. Теорія ігор

Теорія ігор – необхідний елемент економічних досліджень за наявності фактора невизначеності. Характеристика ігор. Різновидності ігор. Ігрові стратегії. Типи рівноваги. Колективні дії та виробництво суспільних благ.

Тема 5. Власність – базовий інститут економіки

Підходи до визначення прав власності: право-моноліта та пучок прав.

Еволюція прав власності.

Структура прав власності. Проблема оптимальної структури власності.

Специфікація прав власності.

Значення захисту прав власності для розвитку економічної системи. Тіньові схеми захисту прав власності.

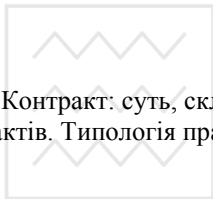
Приватизація і оцінка її ефективності.

Тема 6. Теорія трансакційних витрат

Відкриття трансакційних витрат Р. Коузом. Підходи до визначення трансакційних витрат.

Основні види трансакційних витрат: до укладення контракту, в процесі укладення контракту та після укладення контракту. Грошові та негрошові трансакційні витрати.

Динаміка трансакційних витрат в процесі розвитку суспільства. Фактори спонтанних змін трансакційних витрат. Свідома мінімізація трансакційних витрат.

Тема 7. Теорія контрактів

Контракт: суть, складові, структура. Типи контрактів. Економічні теорії контрактів. Типологія правових контрактів.

Тема 8. Теорія організації

Організації: два підходи до аналізу (в широкому та вузькому розумінні). Порівняльна характеристика інституту та організації. Основні типи економічних організацій. Проміжні типи організацій: профспілка, ФПП, мафія. Оптимальний розмір організації. Завдання організацій.

Тема 9. Домашнє господарство: інституційний підхід

Домашнє господарство як організація. Функції домашнього господарства в економіці. Рутинний характер діяльності домашніх господарств. Еволюція домогосподарств з розвитком суспільства. Зміни в інституційних характеристиках домогосподарств. Економічна теорія сім'ї Г.Беккера.

Тема 10. Фірма: інституційний підхід

Функції фірми. Типи фірми. Фірма як мережа контрактів. Інституційна теорія розвитку фірми. Фірма: погляд з середини. Проблема взаємовідносин принципала-агента. Варіанти вирішення проблеми принципала та агента.

Тема 11. Держава: інституційний підхід

Провали ринку. Функції держави.

Контрактна теорія держави. Експлуататорська теорія держави. Модель стаціонарного бандита.

Провали держави. Проблема принципала-агента в діяльності держави. Економічний аналіз поведінки виборців. Економічний аналіз корупції та шляхів її обмеження. Теорія суспільного вибору та її значення.

Тема 12. Розвиток економічних інститутів

Передумови та закономірності інституційного розвитку. Стабільність та інституційні зміни.

Зміни інститутів у часі: еволюція та революція. Експорт та імпорт інститутів. QWERTY-ефекти. Залежність від попереднього розвитку. Інституційні пастки. Методи інституційного дизайну: свідоме та спонтанне запозичення інститутів, свідоме та спонтанне винайдення нових інститутів. Ринок інститутів. Конкуренція інститутів.

Тема 13. Економічні системи та їх інститути

Інституційна різноманітність економічних систем. Формаційний та цивілізаційний підходи до аналізу інституційних систем. Доіндустріальне суспільство та його інститути. Система інститутів індустріального суспільства. Проблеми формування інститутів постіндустріального суспільства.

Інститути ринкової економіки. Командна економіка та її інститути. Інститути змішаної економіки.

Теорії громадянського суспільства.

4. Структура навчальної дисципліни

	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Поточний контроль					
Тема 1. Інституційна економіка та її місце в сучасній економічній теорії	11	2	2	-	7
Тема 2. Людина та моделі її поведінки в економіці	11	2	2	-	7
Тема 3. Інститути	11	2	2	-	7
Тема 4. Теорія ігор	11	2	2	-	7
Тема 5. Власність – базовий інститут економіки	11	2	2		7
Тема 6. Теорія трансакційних витрат	11	2	2	-	7
Тема 7. Теорія контрактів	11	2	2	-	7
Тема 8. Теорія організації	11	2	2	-	7
Тема 9. Домашнє господарство: інституційний підхід	11	2	2	-	7
Тема 10. Фірма: інституційний підхід	11	2	2	-	7
Тема 11. Держава: інституційний підхід	10	2	2	-	6
Тема 12. Розвиток економічних інститутів	10	2	2	-	6
Тема 13. Економічні системи та їх інститути	10	2	2	-	6
Модуль 2.					
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)	10	-	-	10	
Усього годин	150	26	26	10	88

5. Теми практичних занять

№з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1.	Інституційна економіка та її місце в сучасній економічній теорії	2
2.	Людина та моделі її поведінки в економіці	2
3.	Інститути	2
4.	Теорія ігор	2
5.	Власність – базовий інститут економіки	2
6.	Теорія трансакційних витрат	2
7.	Теорія контрактів	2

8.	Теорія організації	2
9.	Домашнє господарство: інституційний підхід	2
10.	Фірма: інституційний підхід	2
11.	Держава: інституційний підхід	2
12.	Розвиток економічних інститутів	2
13.	Економічні системи та їх інститути	2
	Разом	26

7. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 39 год.

Підготовка до контрольних заходів – 18 год.

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях – 31 год.

Завдання для самостійної роботи

№з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1.	Тема 1. Інституційна економіка та її місце в сучасній економічній теорії Економічна теорія та етапи її розвитку.	7
2.	Тема 2. Людина та моделі її поведінки в економіці Економічні потреби, блага та ресурси. Економічні агенти та їх інтереси. Економічні цілі суспільства, їх взаємозв'язок та відмінності.	7
3.	Тема 3. Інститути. Інституційне середовище.	7
4.	Тема 4. Теорія ігор Колективні дії та виробництво суспільних благ	7
5.	Тема 5. Власність – базовий інститут економіки Приватизація та оцінка її ефективності.	7
6.	Тема 6. Теорія трансакційних витрат. Трансакційний сектор. Фактори спонтанних змін трансакційних витрат. Свідома мінімізація трансакційних витрат.	7
7.	Тема 7. Теорія контрактів Механізм боротьби з передконтрактним опортунізмом. Механізм боротьби з постконтрактним опортунізмом.	7
8.	Тема 8. Теорія організації Проміжні типи організацій: профспілка, ФПГ, мафія.	7
9.	Тема 9. Домашнє господарство: інституційний підхід Еволюція домогосподарств з розвитком суспільства.	7
10.	Тема 10. Фірма: інституційний підхід	7

	Інституційна теорія розвитку фірми.	
11.	Тема 11. Держава: інституційний підхід Економічний аналіз поведінки виборців. Економічний аналіз корупції та шляхів її обмеження	6
12.	Тема 12. Розвиток економічних інститутів QWERTY-ефекти. Залежність від попереднього розвитку.	6
13.	Тема 13. Економічні системи та їх інститути Теорія громадянського суспільства.	6
	Разом	88

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає підготовку реферату та презентації. Теми ІНДЗ та вимоги щодо його оформлення викладені у методичних вказівках до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Інституційна економіка» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня які навчаються за спеціальністю 074 «Публічне управління та адміністрування» (06-04-18).

9. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Інституційна економіка» використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання.

Під час лекційного курсу застосовуються:

- мультимедійна презентація.
На практичних заняттях застосовуються:
- ситуаційні завдання;
- кооперативне навчання (робота за методом малих груп);
- моделюючі вправи.

10. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни «Інституційна економіка»:

- оцінюється участь студентів в обговоренні питань, винесених на практичні заняття, та проблемних ситуацій;
- розв'язок ситуаційних вправ;
- самостійно підготовлені повідомлення студентів за темою практичного заняття;
- на кожному практичному занятті проводиться письмове опитування по темі у вигляді визначення п'яти понять або 10 тестів;
- оцінюється звіт по ІНДЗ;
- проведення модульного поточного контролю через навчально-науковий центр незалежного оцінювання.

Підсумковий контроль знань здійснюється на основі балів, отриманих студентами впродовж семестру.

та природокористування

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1. Поточний контроль та самостійна робота															Сума		
	Тема 1	Тема 2	Тема 1	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	МК 1	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	МК 2	СР	
A	2	2	2	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	-	-	26
П	2	2	2	2	2	2	2	-	2		2	2	2	2	-	-	26
С	4	4	4	4	4	4	4	15	4	4	4	4	4	4	15	8	90
Модуль 2. ІНДЗ															10		
Сума															100		

МК - модульний поточний контроль

A – бали за активність на практичному занятті

П - бали за письмове опитування

Сб – сума балів за тему

СР – самостійна робота

Заохочувальні бали:

- виступ з доповіддю на студентській науковій конференції – 10 балів;
- публікація тез доповіді – 5 балів;
- публікація наукової статті – 10 балів;
- участь у економічному турнірі, олімпіаді з економічної теорії - 5 балів;
- перемога у економічному турнірі, олімпіаді з економічної теорії - 10 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	зараховано
82-89	
74-81	
64-73	
60-63	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним

12. Методичне забезпечення

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Інституційна економіка» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня які навчаються за спеціальністю 074 «Публічне управління та адміністрування» (06-04-18).

13. Рекомендована література

Базова

1. Інституціональна економіка: навчальний посібник. / І. М. Колесніченко та ін.; за заг. ред. І. М. Колесніченко. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 236 с. (Укр. мов.)
2. Фертікова Т.М. Інституційна економіка : Навчальний посібник. Миколаїв : Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. 128 с.
3. Ткач А. А. Інституціональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 304 с.
4. Чухно А. А., Юхименко П. І., Леоненко П.М. Інституціонально-інформаційна економіка: підручник. К. : Знання, 2010. 687 с.

Допоміжна

1. Коуз Р. Природа фірми: истоки / Р. Коуз; под ред. О. Уильямсона, С. Уинтера. М. : Дело, 2001. С. 53–73.
2. Коуз Р. Природа фірми: истолкование / Р. Коуз; под ред. О. Уильямсона, С. Уинтера. М. : Дело, 2001. С. 74–91.
3. Норт Д. Інститути, інституційна зміна, функціональна економіка. [пер с англ. А. Н. Нестеренко]. К. : Основи, 2000. 198 с.
4. Ходжсон Дж. Экономическая теория и институты: Манифест современной институциональной экономической теории. [пер. с англ.]. М. : Дело, 2003. 464 с.
5. Якубенко В. Д. Базисні інститути у трансформаційній економіці : Монографія. К. : КНЕУ, 2004. 252 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75). URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php)
2. Цифровий репозиторій НУВГП. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/>
3. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6). URL: <http://www.lib.rv.ua/>
4. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул.Київська, 44). URL: <http://cbs.rv.ua/>

5. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua/>

6. Офіційні сайти періодичної літератури:

Назва журналу	Режим доступу
Актуальні проблеми економіки	www.eco-science.net
Економіка та підприємництво	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Etp/texts.html
Економіст	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekonomist/index.html
Економічна теорія	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/ET/index.html
Економіка України	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/EkUk/index.html/

Розробник

О.І.Ряба

Національний університет
водного господарства
та природокористування